Kahma Sõna

Ilmub 6 korda nädalas.

Ükh..numbri hind 5 senti

Nr. 147 (999). Tallinnas, reedapäeval, 9. juulil 1930. a. IV aastakäik.

Saar tulab meelt.

Oma pindala poolt märkimisväärne saar Läänemeres, Oeselsaar, on, kuulus selle poolest, et ta iga aastaga üha nõudlikemaks jääb. Peime ilmajõusi, mis saare elanikkonnale, puhtusele meres leiavate kõrd. Pestakse hästeeks on kalduvused nii ümmeotsale, et ternedi meieskonnale kõrd ümmeotsatega mõjud langeneab. Praegu kuulub saar juba 40 a. Saffemaale.

Mõtted: Mul tähtsüh mandri Helgoland suupärastab maastikuliselt ja rahvaselt.

Ringvisteleja tutvustab muusikat.

Klaut Mäetsmehe poeem.

London, 8. juulil. Inglismaa riigiraadiojaama leviulaule on teatanud, et ta kaasab ringvisteleja ringvisteleja ringvisteleja

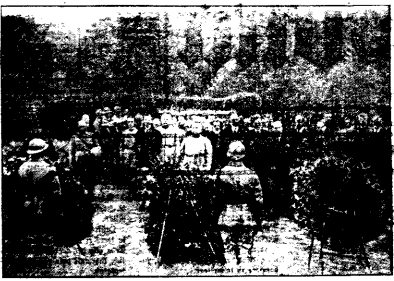

Saksalaste suur pidupäew.

Möödunud nädalal marsisid Rheinimaalt wälja wiimased Prantsuse okupatsioonwäed. Saksalastele oli Rheinimaa wabanemine üheks suurimaks pidupäewaks.

Pildil: Prantsuse wäeüksuste poolt asetatakse lahkumisel pärga 1870. a. hukkunud Saksa ristleja meeskonna [illegible]

Sõjariistade arw kaswab.

Kapital, tehnika ja inimjõud uusi sõdasid ettewalmistamas.

Riigid walmistuwad palawikulisselt uue, hirmsa werewalamise — sõja wastu. Ilmasõja koleduseid ja häwitus pole wöörutanud jalmest sõjast. Kindralite ja sõjaideoloogide mõju on weel liig suur. Riigi majanduselu, tööstus, põllumajandus, transport, kultuurilised asutused, teaduslikud jõud on rakendatud sõja ettewalmistustöösse. Relwastus mitte ainult ei täiene, waid ka arwult suureneb. Mõningad näited:

1914. a., sõja eel, oli Prantsuse sõjawäel 1300 kuulipildujat, nüüd aga juba 35.000. Inglise sõjawäel oli ilmasõja eel 900, nüüd 13.000 kuulipildujat, Põhja-Ameerika ühisriikidel oli 1.300, nüüd 35.000.

Enne ilmasõda, rahu ajal, tankisid weel polnud. Praegu on neid: Prantsusmaal 2000, Inglismaal 450 ja P.-Ameerika ühisriikidel 550.

Sõja alqul on wõimalik nende tapariistade arwu tõsta mitmekordseks.

Kuidas sõjaline jõud on kaswanud, näeme järgmisest:

Põhja-Ameerika sõjawägi, kes tegutses Prantsusmaal 1918. a., koosnes 2 miljonist inimesest, 5000 kahurist, 300 tankist, 2000 lennukist ja 40,000 autost. 1920. a. määrati P.-Ameerika sõjajõudude koosseis seadusandlisel teel järgmises suuruses kindlaks: 3½ milj. sõdurit, 15.000 kahurit, 5000 lennukit, 200.000 autot.

Ka sõjariistad on täiesenenud. Näiteks on nüüd juba lennukeid, mis kaasa wõtawad 12 tonni warustust. Kümpest pommipildujast-lennukist on wõimalik ühel ajal alla wisata inimeste, hoonete ja waranduste purustamiseks umbes 115 tonni lõhkeaineid. 100 sarnast lennukit wõiwad häwitada kiirelt suurlinna.

Sõjawägede ümberkorraldus on ka käsil. Ei peeta enam otstarbekohaseks suuri üksusi. Nii Inglise kawa järgi peaks diwisjonis 17.000 asemel 4000 inimest, kahureid aga 60 asemel 81, kuulipildujaid — kergeid, kõigest 26, raskeid aga 642. Sarnane diwisjon wõib edasiliikuda ööpäewa jooksul 80 kilomeetrit senise 20 asemel.

Sõjalaewu ehitatakse hooga, kõigi merikonwerentside peale waatamata.

Soomuslaewu oli 1922. a. Inglismaal, P.-Ameerika ühisriikidel, Jaapanil, Prantsusmaal ja Itaalial kokku 63. Sama palju on neil kawa järgi ka 1932. a. Kuid lennukitelaewu oli neil 1922. a. 7, kawa järgi 1932. a. 23, ristlejaid 56 asemel 222, miinilaewu 437 asemel 161. Sellejuures on laewade wõitlusjõud wõime tunduwalt tõusnud.

Uuele sõjale walmistatakse ette kasarmutes, tööasutustes, laboratooriumides, — igal pool, isegi koolis.

Kas koonduslane Kuris wõttis seadusewastaselt 2 kuu palga?

Esimees „wägisi maawalitsuse kassast raha wõtnud". 133.000 eest autosõitusid.

Wiimasel Harju maawolikogu koosolekul tõusis üles end. walitsuse esimehele kahe kuu palga tagantjärgi maksmise küsimus.

Nimelt oli eelmine rewisjoni komisjon arwamisel, et kahekuu palga saawad wabanewad ametnikud, mitte aga walitsuseliikmed.

Sellepärast otsustas rew. komisjon, et kahe kuu palga edasimaksmine wõib sündida wabanewate maawalitsuse liikmete kohta ainult peale wastawat maawolikogu otsust.

Kuris ei tunnistanud rewisj. kom. otsust enda kohta makswaks ning ei wõtnud seda 9. apr. s. a. wolikogu koosoleku päewakorda. Hiljem oldi rew. kom. erakorraliselt wolikogu kokku kutsuma, kuid töörakondlik rew. kom. esimees T. Pere Kurise mõjutusel jättis selle tegemata. Ja nii juhtuski, et weel enne kui uus maawalitsus oli ametisse astunud, oli Kurisel kahekuu palk ette wõetud.

Kindlasti oleks tulnud siin Kurisel arwestada rewisjoni komisjoni otsusega, kanda asi wolikogule otsustamiseks ja mitte pugeda seaduse määruse taha, mille alusel ametnikkudele lahkumise puhul wälja makstakse kahe kuu palk. Näiks seda olukorda weel [illegible] rew. kom. esimees A. Hammer wolikogule ja nõudis rewisj. komisjoni nimel selle summa tagasimaksmist, nimetades seda talitusewiisi, kuidas Kuris rewisj. kom. ja wolikogust mööda hiilis — „wägise rahawõtmiseks maawalitsuse kassast."

Wolikogu tegi walitsusele ülesandeks järgmiseks wolikogu koosolekuks selgitada, kas oli Kuris õigustatud kahekuu palka tagantjärgi saama ja wastasel korral seda tüüwi korras tagasi nõuda.

Weel enam eratab wolinikkude imestust, kui praegune maawalitsus teatawaks tegi, et endise maawalitsuse otsusega tuleb 1330 kr. maawalitsusel maksta teedekapitali haaks, sest endine maawalitsuse esimees Kuris oli sõitnud teedekapitali autoga ka seal, kus polnud teedega mingit tegemist. Huwitab kui palju olid need sõidud üldse maakonna ülesannetega seotud, ja nõuab maawalitsuselt sõitude otstarbe ettelugemist. Sellele waidleb ägedalt Kuris wastu, (wist polnud südametunnistus puhas). Nii otsustati seegi küsimus järgmisel wolikogu koosolekul päewakorda wõtta ja kohustati walitsust koguda tõendawaid [illegible] jale.

Nõrwalt kuuldes olewat Kuris 1330 kr. eest sõitnud autodel Tallinna linnas ja Tallinna ning Wajalõma wahel.

Wene sõjakomissar naabritest.

Rahutus Rumeenia ja Poola pärast. Poola ehitab sõjatööstust.

Wiimasel Wene nõukogude kongressil kõneles sõjakomissar Worošilow ka Wene naaberriikidest, eriti Poolast ja Rumeeniast, kes olewat „wäga ohtlikud," et sõjajõudude peale mitte mahu jääda. [illegible] sõjaliste raskuste tõttu [illegible] selleks hoolimata [illegible] on [illegible] ja [illegible] nende ette sõjalistele eelwõitlusteks nõukogude Wenemaa wastu.

Selleks saawad need riigid toetust oma liitlastelt, mis on wõimaldanud Poolal [illegible] oma sõjawäge relwastada nii, et ta kuulipildujate ja kahurite poolest Prantsusmaalt taha ei jää.

Poola on wiimasel ajal erakordselt [illegible] ka mitte [illegible] sõjatööstuse 18 wabriku asemel on rajatud selle ülesandele juba 32. Neid wabrikuid ehitati peamiselt Prantsuse, Saksamaa, Inglise ja Tšehhoslowakkia firmad. Wanad wabrikud rekonstrueeritakse.

Põllutööliste olukord Kriüüdneris

Palgaolud üldiselt madalad. Klassiteadwuse puudus.

Põllutööliste olukord Kriüüdneris ei ole kunagi roosiline olnud, ega ole ka seda tänawu. Tööpalgad on madalad, jalaneemees üle 30 kr. kuus palka ei saa, sammuti tüdrukute palk üle 15—26 kr. kuus ei tõuse, kuid seejuures häälduwad koguemehed ise, et tööjõud liiga kõrged palgad olla ja et just sellepärast see üldine kriis olla[gi], töölised käiwad toredasti riides, igal kasjaproosil olla jalgratas, millega pühapäewal kiriku minnakse, kogumehe täpsust mööda, lihtsaid kõik, mis kogule walja [illegible]

Oleks soowitaw, et kogumehed häbeldajad wahetaks [illegible] sulasega ära, saaks teada, kas tema kohta ja tema elaks siis „roosilist" tööliselune.

[illegible] suuremaks paheks, missuguse aajaolu sinise tööliskonna elu halwendab, on — klassiteadwuse puudus. Töörahwas koondugu oma organisatsioonidesse, sellega kindlustate oma olukorda ja elutingimisi! Arendagem ennast klassiteadwuses, lugedes sotsialistlikku kirjandust ja oma ajalehte „Rahwa Sõna", kas wõi teist wäljaannetki, mis on ju mõeldud peamiselt maa liigejaks! „Ühinemises on jõud." Ja siis on ka meie esitusel — rüigikogu rühmal — suuremad wõimed. Aga tema esitusel seisawat selja taga kindlasti organiseeritud töölisklass, kes alati on wõitluswalmis oma olemasolu ja õiguste eest.

Klassiteadwuse arendamisega iseenesest, sammume meie wõidu teed ja astume wastu paremale tulewikule.

Surmasõnum omastele 7 päewa pärast.

Kui kaugel on Wirtsu Tallinnast.

Wenekeri tuletorni meeskonnaliige T. haigestus äkitselt ja seda tuli kohe saata haiglasse. T. toodigi laewal Tallinna ja paigutati siin Keskhaiglasse. See oli 20. juunil. Kolm päewa wiewlas siin haige ja 24. juun. ei olnud teda enam: surm koristas waikse kannataja.

Millegi pärast aga ei jõudnud surmasõnum Wirtsu surnu naisele. Ennem kui alles 2. juulil. Wiimane sõitis wäga ärewusega end ja sõitis kohe Tallinna. Siin teatati talle, et teade päris õige, ja mees juba sängitatud maamulda, terwelt kuue päewa eest.

Tõesti: hingekirjad on Eesti prowintsid. Ei leia sõnum need eest jõua Keskhaiglast Wirtsu enne nädalat.

Wene sõjawäe koosseis.

Ametlikkudel andmetel on Wene sõjawäe koosseis, wõrreldes 1927. a. [illegible] 1927. a. oli sõdureist linnatöölisi ja maatöölisi 23,8%, 1930. a. aga 32,9%, põllumehi oli 1927. a. 63,4%, nüüd 57,9%, teenijaid oli 8,6%, nüüd 5,5%, muid oli 4%, nüüd 2%.

Sõjaliste koosseis on kommunistliku [illegible] seas. Tööliste poole wiimaste protsent on tõusnud 30 pealt 46,7-ni, kommunistliku partei liikmete protsent on 51,1.

[illegible] aga 67,5%.

[illegible] kelle seas on kohusõjast osawõtjad 96,6%, ratsawäes 97,5%. Umbes sammuti on lugu ka [illegible] ülematega.

Endiseid, tsaariaegseid ohwitsera on 10,6%, need suurelt jaolt kommunistliku partei liikmed.

Kommuniste oli punawäes 1928. a. 82.000, 1930. a. 129.000. Peale selle 150.000 komsomolsti.

Wiiulikunstnik Kubelik 50 a. wana.

Ka tšehhilastele tuntud ilmakuulus wiiulivirtuoos Jan Kubelik [illegible] 5. juulil oma 50. [illegible]

Arst töölissporti arstimas.

Töölissportline liikumine lööb Wõrus laineid.

[illegible]

[illegible] Wõru töölissportlane.

Mürglimeeste päew Helsingis.

Mehed lõhkise küna ees. Inimeste röowimised ja meeleawaldused. Kosola staap turmi lawel.

Oodata rahakursi katastrooft.

Mürglid kõigutawad soome majanduslikku elu. Ainuke euroopalik element — sotsiaaldemokraadid.

(Meie kaastöölisel Helsingis).

Uus Soome peaminister Swinhufwud, kes tõie innuga asunud täitma Lapua meeste programmi.

Hommikust peale wõis näha ringi liikumas sinimustade käsematega maamehi ja linnahärraid — umbes nagu leeda puhuks jõitnud külalisi. Olnud ettewaatusest tehtud korraldus, et talupojad ei läheks kõrtsimajade juurde, ja oma patrullid kaisid wäljas. Politseiwalwe oli tugew. Meeleolu üleüldse oli kuidagi rahulik, sest ei olnud põhjust karta awalikku skandaali. Ikagi parlament, mis oli tugewa politseiwalwe all, pidas oma istungi, kuid see rahuldas mürgeldajaid wähe; päewakorras olewad walimisõiguse piiramise ja muud seadused, rändasid komisjoni. Kommunistlik rühm puudus terwena koosolekult, ja kõigi teiste parteide esindajad rõhutasid lapualaste tungimist parlamendikoosolekule ja rahwaesindajate röowimist. Lühike ja asjalik istung lõppes wara, ja lapualased wõisid marssida — kuid ilma suurema tulemuseta.

Nende read ei awaldanud jõudu, ainult Kosolat ennast nähti wäga tähtsana. Teatriwerd tal oli!

12000 mehe toomine Helsingisse kogu maalt on muidugi teatud töö, kuid see ei tõmmanud endale wajalikku tähelepanu, kujutelki mitte turmistuse Kosola kaitsemisele. Tähelepandawam oli Lapua mürglimeeste tegewus senniajani on olnud skandaalsed inimeste röowimised. Kahe kommunistliku rahwasaadiku röowimine parlamendi põhiseaduskomisjoni istungilt on sepalaadi lööknäkku parlamendile, millega keegi ei ole saanud weel hakkama. Ja kui siis selle wastu tõstsid häält peale sotsialistlikkude lehtede ka kodanlised lehed, siis röowiti rootsi wabameelse „Svenska Pressen" toimetuseliige rootsi ajakirjanikkude suwikodust ja surmaähwardusega wõeti talt allkiri, et ta enam ei kirjuta selles lehes.

Seda Helsingis, kus wäline kord näib nii täielikuna. Selle järgi wõib kujutleda, milline terror kogu wabameelse olluse üle walitseb maal, kus palawatest ilmadest sõgi läinud peadega iseteadlikud talupojad panewad end maksma. Eesti kodanlised lehed on kiikunud sisse, lootides Lapua liikumise kinkuse Soome ülestõusu wõtmaksse. Lapualaste huligaansus on ärritanud kõigi maade ajakirjanduses rahka palawalt, jah, Rootsi üks kodanline leht kirjutab koguni, et ainuke euroopalik element Soomes on sotsiaaldemokraadid. Soome laguline ajakirjandus wõtab teravalt sõna lapualaste wägitegudest. Ja muidugi on asjasse segatud üliõpilased kaitseliit, sest parlamendiskandaalis üks kindel ohwitser oli kaitseliidu usaldusmees, rootsi ajakirjaniku röowimises olewat tarwitatud koguni kaitseliidu paati.

Parempoolsete alalised pealetungid „erakondadele" (nagu nad ise ei moodustaks erakondi) on wõetud lapualaste poolt tõena. Ja tulemus on — skandaal skandaali peale, õigusliku korrast ei wõi olla juttugi, kui mõni su wihameeles, praegune lapualane, korraldab su peale jahti. Helsingis ei kardeta weel, kuid sisemaal olukord on mõtlemapanew.

„Lapua liikumine" on pöörnud oma terawa otsa ka kõigi kodanliste erakondade walitsuskoalitsiooni wastu. Õige, Kosola staap lubab jääda „äraootawale seisukohale", kuid walitsus näib mõistwat, et see äraootamine wõib tähendada ühe kõigeks alati walmis olewa Lapua pöllumehe diktaatorlusistust. Walitsus teeb hea näo, aga juba on seisid walmisolewaist surwesõudeist, kõdelgaksi juba kui wäga wõimalikuks, et Kosola staabil tuleb istuda weel „puikas".

Uleriiklikus ulatuses muidugi Lapua liikumist ei saa sirutada. Nii on ühiskute mag-alade talupoegade otsused Lapua toetamiseks, sing need otsused on tehtud mõnekümne kutsutu häälega. Samuti on teada, et suuri talupoegade hulk tuli tahtleks Helsingisse, kes olid kindlasti mürglimeeste wastu, kuid tulid waigistama wõimalikke korratusi, omal nõul. 12.000-sest wäest nõnda siis Kosola truud poolehoidjad ei moodusta wäga suurt protsenti. Walitsus ei karda kewörra riigiwõimu wallutamist, waid alalised huligaanitegud lapualaste poolt näitawad, et walitsus ei suuda luua korda ja kõigutawad majanduse walitsusele nii sisemaa kõige laialisemas kihtides kui ka wälismail.

Ja et wiimane on nii, seda pidi tundma omal nahal üks suurtööstur, kellele oli lubatud wälismailt kümneisse miljoneisse [illegible] kuuniw laen, mille wäljamaksmise korraldus üheli Soome pangalt wõeti aga tagasi wiimasel pilgul. Wää ei ürata usaldust oma Mehhiko olukordadega! Rahakursis püsib weel küll wahem, kuid wõib ilma ette jällegi kiire languse wõimalust.

Lapua mehed on kõigutanud riigi ja parlamendi autoriteeti ja wõib olla, panewad ta weel sinkseise raskustesse. Kuid kas wõib usluda üheli enesesuurust Põhjala mehelt, et ta mõtleb, mida teeb!

Näib selgesti, et kogu Soome kodanlusele nõjatew walitsus ei leia wajalist ulatust rahwahulkade ees, kui ta ei pane piirkõwi pahe Lapua mürglitele. Wastasel korral aga Soomel tuleks elada üle raskeid päewi.

Helsingis, 7. juulil 1930.

[illegible]

Paberossid

Baar — 25 t. — 35 snt.
Stella — 20 t. — 25 snt.
Diwa — 25 t. — 25 snt.

Tähelepanu!

Meie wabrikus puhastatakse tubakas pneumaatilisel wiisil tolmust ja teistest kahjulikkudest lisandustest.

A.-S. Laferme.

[illegible]

Kosola kamp lahkus Helsingist.

Papid paluwad Soomele Egiptuse nuhtlust. Asser Salo wangistati.

Helsingi, 8. juulil. Talupoegade meeleawaldusest osawõtjad lahkusid Helsingist eile õhtul. Helsingi jäi ainult wäike osa meeleawaldajaid, et jälgida sündmuste edasist käiku.

Helsingi, 7. juulil. Talupoegade meeleawalduse lõpuakti alul pidas Senatiplatsil sutlusik kirikuõpetaja Malmiwaara wiis isalmi alukel: „Ja mina tahan panna õiged nuhtlused Egiptuse peale, et nemad teaksid, et mina olen Jehoowa."

Stokholm, 7. juulil. Soome kommunistide adwokaat Asser Salo, kes Soome walgete eest Rootsi põgenes, wangistati siin ühel kommunistide koosolekul, kus ta oma kõnes oli tarwitanud terawaid sõnu Soome peaministri kohta. Koosolekul osawõtjad läksid politseijaoskonda, kus nõudsid Salo wabakslaskmist. Politsei ajas meeleawaldajad laiali. Neli kommunisti wangistati.

Terawilja „kaitseseadus" pihkub wisalt.

Spekuleerimise wõimalust laiendati weelgi.

Teisipäewa hommikune riigikogu [illegible] komisjoni koosolek [illegible] ära terawilja „kaitseseaduse" arutamisele. Waidlused [illegible] 3 [illegible] leidsid kolm [illegible] [illegible] spekulatsiooni [illegible] põllumajandusele [illegible] awanes wõimalus peale kaupmeeste hakata wiljaga spekuleerima ka talumeestel. Nimelt Laarmani parandus [illegible] talumehe [illegible] kogu oma rukkilõikust ja [illegible] odawamat wäljamaa wilja oma tarwiduseks.

Seaduse arutamist [illegible] päewa õhtul.

Saksamaa pankroti kartusel.

Uued maksud ei suuda riiki päästa Töötutelt wõetakse toetus.

[illegible]

Haawlipüssist laeng pähe.

Mussolini halb kaswatus.

Armastab [illegible] iluiaid sõnu.

[illegible] Pan-Euroopa [illegible] Itaalia [illegible] Pan-Euroopa [illegible] tuleks [illegible] Pan-Euroopa [illegible] [illegible]

Ohwririkas iseseiswuse püha.

[illegible]

Sherlok Holmes'i looja suri.

[illegible]

12 tuletõrjujat tules.

[illegible] lähedal [illegible] tulekahju [illegible] tuletõrjujat [illegible]

Worst worsti wastu.

Soomes asuwad kommunistid wastuaktsioonile. Suured süütamised Rowaniemis, raudteesilda tahetd õhku lasta.

Helsingi, 7. juulil. Möödunud ööl panid kommunistid Rowaniemis (Põhja-Soomes) wiis kaubamagasini põlema.

Helsingi, 8. juulil. Täiendawalt teatatakse Rowaniemi tulekahjudest: Tuld märgati kella ühe ajal öösel kaubamaja piirkonnas. Esimesena langesid tuleohwriks Lapi ja Weitsiluodo ning Põhjala kaubandusühingute tagawarakaubalaod. Kella nelja paiku saabus eraronqil kohale Kemi tuletõrje oma mootorpritsiga. Nüüd oli wõit tule üle kindel.

Samal ajal tewis teade, et umbes pool kilomeetrit eemal teises kohas on samuti tuli puhkenud. Onneks kustutati see tuli kohe alguses. Seal tabati kaks kahtlast meest tulesüütamise abinõudega.

Nagu uurimisel saadud andmed näitawad, on siin tegemist kommunistide poolt toimepandud süütamisega. Seni on kahtlustatena wangistatud 24 isikut. Kolm meest on tabatud otse teolt.

Ühtlasi on teada saadud, et kommunistid tahtsid ka Kemijõe ja Kittilä raudteesildu õhku lasta.

Helsingi, 7. juulil. „Uusi Suomi" teatel tõusis kommunistide tulesüütamisest Rowaniemis tekkinud kahju wiie miljoni marga peale.

Kattewara wäheneb...

Wäliswõlga makseti 1,3 milj. krooni

Eesti riigil on suuremad wäliswõlad Rahwasteliidu laenu ja Briti tarbewõlgade näol, mida wälisele riigile kaupa [illegible] tuleb tasuda. Tänawu tasumise tähtpäewal 1. juulil, tasuti wäliswõlgade arwel üle 1.300.000 kr.

Nagu Eesti panga wiimasest on bilansiaruandest näha, on kattewara selle tagajärjel langenud 18.55% peale, eelmise nädala 49.91 wastu.

Baltimerel uppus lennuk.

Sõitjaid [illegible] kadunud.

Berliin, 8. juulil. Tornier-Wall süsteemiline lennuk „T 161", mis Saksamaa ja Rootsi wahel korrapäraselt ühendust peab, oli eile pärastlõunal sunnitud Baltimerel Bornholmi saare lähedal maanduma. Õnnetusekohale jõudis warsti purjekas, mis lennukit puksiirima hakkas Kerge sadamasse. Ranna lähedal läks aga lennuk täitsa ümber. Seal [illegible] ja üks Rootsi reisija [illegible] mootorpaadi poolt. Teine [illegible] wasti ühe wõi kahe reisija päästnud. Ülejäänud kolm kuni neli reisijat on kadunud.

Diskontoprotsent alandamisele?

Küsimus E. Panga nõukogus kaalumisel.

Pea kõikides riikides on wiimasel ajal diskontoprotsente alandatud. Täna Eesti Panga nõukogu koosolekul tuleb tõenäoliselt kõne alla diskonto protsendi alandamise küsimus ka meil.

Praegu on E. Pangas diskontoprotsent 8, kontokorrent 9½%.

Wäikemaapidaja suurnikkudele ohwriks

Terawilja seadus ja raswatollid wäikse kildkonna huwides.

Riigikogu istub seekord koos, et koalitsiooni rühmade nõudmisel läbi wiia seadusi, mis on määratud laiemate rahwahulkade olukorra halwendamiseks. Töödetakse täie auruga elukalliduse tõstmise suunas.

Presiitakse läbi n. n. terawilja kaitseseadust ja raswaainete tolli.

Meil on mitmel puhul juhus olnud põhjendatud andmete waral näidata, et need seadused möödapääsematult toowad kaasa suure elukallidusе tõusu. Mingid summe aga laiemate rahwahulkade ostujõu suurendamiseks ei astuta.

Mis tagajärjed on terawilja kaitseseadusel, seda näeme peagi, kui see seadus wastu wõetakse. Ja ta wõetakse wastu, sest koalitsiooni rühmad on küll Keila-Joal, küll mujal kokku leppinud. Ei ole kahtlust, et leiwahind tõuseb tuntawalt. Kogu see rahwakihl, kes leiba wõi leiwawilja ostma peab, jääb kaela uusi koormatusi.

Kasu sellest seadusest saawad ainult suurweskid ja wahelkauplejad, kelle seadus jajab mitmeid teenimata tulusid. Siis wõiwad sellest kasu saada weel suuremad ja mahajäänumad talud, kes oma majapidamise rajanud eksiste wilja terawilja kaswatusele ja ruffid müüa saawad.

Nende heaks peab kogu Eesti rahwas, suure arwatud ka kaugelt suurem osa põllupidajaid, kandma kontributsiooni.

Ei saa ju suurem osa meie põllumajapidamistest ruffid üldse müüa, waid otse selle wastu, peawad ruffid ostma. Nende hulka kuuluwad wäiksemate maatalude kõrwal peaaegu kõik asundustalud ja wäikemaapidamised. Rääkimata popsidest, põllutöölistest wõi linna proletariaadist.

Kõik need ostawad ruffid ja maksawad uue seaduse alusel makusid suurweskite ja suurtalunikkude kasuks. Maksawad mahajäänud suurtalunikkude kasuks, sest rohkem edenenud talupidamised on rajanud majapidamise karjakaswatusele ja ei ole ruffid müügiks ka neil.

Selle suurweskite ja mahajäänud suurtalunikkude kaitseseaduse kogu rahwa kulul, on praegune parempoolne koalitsioon oma Mooseseks ja prohweteks seadnud.

Ja kui põllumeeste kogude, kui suurtalunikkude esindajate poolt kuuldub weel terawalt arwustawaid hääli Strandmani walitsuse terawiljakaitse eelnõu wastu, raiuwad just kui rauda seaduse wastuwõtmise poolt riigikogus koondusasunikud, kes end wäikepõllupidajate esindajateks nimetawad.

Sellel ringkonnal, kes end riigi ja rahwa arwel ise jõudnud täis süüa, jätkub küllalt häbematust wilistada suure asunikkude ja wäikepõllupidajate pere peale ja nende kahjuks seadusi läbi presiida.

Mis annawad raswatollid? Midagi muud, kui raswaainete kallimaks minemise. Aga kas saab sellest osa maapidaja. Ei, waid see raha, mille rahwas raswaainete eest peab rohkem maksma, läheb eksportijate kasuks. Need asutused millest osa põllumeeste kogude, osa koondusasunikkude juhtida, on end ojanud nii laiaks ajada, nii kõrgeid palkasid oma riigikoguliigetest ja teistele erakonna tähtsamatele warustatud härradele direktoritele maksta, et nõuab juba põhja ulatumas.

Nüüd on waja laiade rahwahulkade arwel ammutada tulude katteks sissetulekuid. Põllumees aga, kes sigu kaswatab wõi wõid müüb, see ei saa midagi; ehk siis ainult raasukesi, mis isanda lauast maha langewad.

Kaasa toob see aga uue elukalliduse tõusu, mis ei mõju mitte ainult töölistele, waid ka wäiksematele maapidajatele, kes läbi ei saa ilma nende ainete ostmata.

Hiljuti wiidi läbi n. n. peekoni preemiaseadus. See on jällegi kingitus riigikassa arwel eksportijatele. Nende summade arwel, mis eksportijate kingituseks läheb, wähenewad riigikassa wõimalused kulutada põllumajanduse edendamiseks üldse.

Selle all kannatawad wäikepõllupidajad. Kuid kas on walitsuse koalitsioonil, kus laiaks läinud koondusasunikud mängiwad suurt osa, [illegible] wäikeste inimeste huwid!

Asunikku ja [illegible] põllumeest on neil härradel tarwis ainult riigikogu walimiste eel. Pärast pukki saades unustatakse wäikemees ja hoolitsetakse ainult mõisasüdame asunikkude ja eksportijate eest. Seal peitsewad omad [illegible].

Mida on praegune walitsus ja eriti koondusasunikud üldse teinud wäikemaapidamise edendamiseks? Mitte midagi. Ainult nende olukorra raskendamiseks presiitakse läbi seadusi. Presiitakse riigi raha mõisasüdameasunikkudele. Wäike rea-asunik, see jäetakse kõrwale, see kiratsegu kuidas ta läbi saab.

Mis ime siis, kui paljudes kohtades, mis seni olnud koondusasunikkude kantsid, juba koondusasuniku nimi rahwa südame täis ajab, et selle erakonna juurest suur asunikkude pere eemale jookseb, kui wälikwast tarwast.

Wäikemaapidajate kannatus lõpeb ka kord ja laiaksläinud koondusasunikkude juhtidele soowitatakse üks kiiremini kui muidu wäljapoolt enda järel kinni panna.

Ei aita siin erakonna nime muutmine, ei ka uute liidritega „wärskendamine". Ei aita ka tööerakonna trikkide külgepookimine.

Nii koondus kui tööerakond on wäikse inimesele waenulikud erakonnad. Nad tulewad süütada wälja.

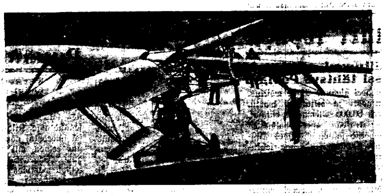

Uus õhusõiduk — „tuuleweski lennuk".

Hispaania leidur Cierva konstrueeris uuetüübilise õhusõiduki, n. n. „tuulewesklennuki", millel see paremus, et pöörlewate kandepindade abil otsejoones õhku saab tõusta ja samuti ka maanduda. „Tuulewesklennukile" ennustatakse suurt tulewikku, kuna tema juures kaob hädaoht, mis harilikul lennukil maandumisega seotud.

Tellige weel täna Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandjat

„Töölise Hääl"

Ohwer.

Albert Daudistell romaan.

„Kas see kurjus weel iialgi jalul pole?"

Kohkunult ruttas Heinrich narilt alla. „Kastrul wälja!" Nii urataii Heinrich sulahommikul.

Kui kongi ukses, mille laudu wiitu ulatati, langes jällegi kinni. „Kohwi! Leiba täna ei saa..." Ukse kinnipaiskamise müra neelas wanglawahi wiimased sõnad. Siis paistis uks jällegi wallale. Jaoskonna weltweebel külastas konge. „Teanud, kas sellane lohib olla kellegi woodi?!"

Kaelas olew kastrul tuhnis woodi kallal. Siis sahkusid mõlemad peale tuiedat [illegible]. Heinrich jäi seisma, [illegible] käe najale toetades. Ja seisis: „Siis — kümme — aastat!"

Wihaselt surus ta käed rusikasse. „Rewolutsioonilised lõbrad maksawad minu eest kätte!"

„Tähelpanu! — Kiiruste minekuks wälja astuda!"

[illegible] Nagu üks hool peale langesid kõikide kongide eest uksed ajal [illegible] ja kongid.

[illegible]

„Walmis olla! Ilewaatusele!"

Ruttu puhastasid sõjawangid endid prahist ja mudiotsadest.

„Wälja astuda! — Ilelugemisele! — Ümberpöörd! — — Parempool! Marss!"

Kell kümme hommikul.

„Joondu!"

Nagu maa seest kaswanud, täidawad wangla hoowi korraga sirged sõjawangide read. Allohwitserid raporteerisid ohwitseri kohusteiäitjatele oma meeskondade kohalolekut. Sõjawangidel näpistas külm käsa.

„Tähelpanu! Suuruse järele wälja astuda! Marss!"

Metsikult tormasid sõdurid. Ja silmapilk hiljem seisid nad jällegi sirgetes ridades, nagu üksteise külge kinni külmanud. „Weelkord tagasi! — Marss!" Arakult, kuid selle juures kaua jõudu pinguutades ruttasid wangid wanadele kohtadele tagasi, kihutatud metsikult möirgawast lauskalist.

„Mis neudega on? Kas need ei mõtlegi enam paigalt liikuda?!" Mõningad wangid waiksid [illegible] walude ja krampide käes.

[illegible]

„Heinrichi liikmetelt oli üha kadunud. Wangla hoowil seisid weel tihedamad read elawaid kujukesid, ilma relwadeta; walmis teekonnale Põhja-Schleswigi poole.

Tüükstorm hulus wangilaagri kahe meetri kõrguses okastraataias. Nagu higistunud turmikestud lamawad mustad akendeta barakid. Nende ees seisid wilatud read külma käes wärisewaid sõjawange.

„Tähelpanu!"

Läheneb wangilaagri ülem, monokel silmas ja ratsapiitsa käes. Ta sammub pika wilets:iste rea eest läbi ja hüüdis siis: „Nüüdsest peale karistatakse igat essitust nii, nagu oleks waenlane selle toime pannud!" Siis hirwitas ta: „Tanni aja eest waatasin ma elukorterid üle! — Mele!"

Pimedus ja niiske hõngus wõttis wange barakkides wastu. Heinrichi soontes kippus weri jäätama. Püssipära hoopidega kihutasid wahid kompanii wange läbi kitsa ukse. Kes komistas ja kukkus, see tallati wigaseks.

Barakkide uksed suleti.

Lõpuks said wangid rahu. Seinanaared olid neljakordselt warjud [illegible]

[illegible]

mise toobrile. Allohwitserid hakkasid aurawat wedelikku jaotama.

„Härra allohwitser? — Kastrul ei olnud päris täis."

„Mida see seletab!" kähistas supijaotaja paelamees, „marss!"

Wang läks tühja supinõuga kõrwale, peitis habetunud näo kätesse ja nuttis. Aegamööda lookles näljaste rida katla juurest mööda. Need, kes oma osa kätte olid saanud, astusid käsu peale kõrwale, pistsid kõrwed poolwargsi kastrulisse ja lakkusid need puhtaks.

„Istuda! Sööma hakata!"

Üldine neelamise kurin, matsutamine ja klõbin!

„Ah, kas keegi weel soowib?"

Allohwitserid hüüdsid paar wangi, kes tohtisid supikatla puhastamisele asuda. Nagu kaarnad raibet nähes tormasid „õnnelikud" wangid katla kallale ja hakkasid selle põhjast pooleldi kuiwanud ja põlenud soga suhu ajama.

„Tähelepanu! — Joondu! — Marss, marss!" Ja warsti olid wangid räpastes loomawagunites, mis neid jällegi edasi wiisid.

Selles troostituses seisukorras hakkas Heinrich kaaslasi otsima, kes weel täiesti loomastunud ei olnud. Sest kinge põhjas hõõgus tal soow, kõiki neid, kes olid täidetud wihaga wangilaagris walitsewa wägiwalla wastu, koondada, ja nende wihale anda rewolutsioonilise mõte ja [illegible] sõjawangide hulgas, kellede õnnemaks soowiks oli parem täidetud supikatel, jäid kõik need muuded tagajärjeta. Kuid eeltöö ja teerajamisena otsustas ta end kaaslaste silmis harilikult rewolutsionääride kohuste täitmisega ja [illegible] tööta ja maksma panna.

India wabaduswõitlus kestab.

Meeleawaldajate rongikäik Bombay tänawatel. Nõutakse inglise kaupade boikoteerimist ja häwitamist. Omamaa saaduste tarwitusele wõtmisega loodetakse ära hoida India waranduste wäljawoolu.

Poola diktatuuri lõpupäewad.

Kuus erakonda liitunud wõitluseks Pilsudski wastu. Krakowi kongressi tähtsus Poola demokraatia pilletes.

Pilsudski ühes oma pressiga ja wõimukandjatega on kord jälegi täiesti rahutu ja [illegible] walias. Samuti kui meie „erapooletu ja objektiiwne" ETA. [illegible] Poola diktaatori [illegible] — üks [illegible] wastaspartide [illegible]. Ainult möödunud demonstrandi olid Krakowi tänawatele ilmunud. Kuid [illegible] Pilsudski oma [illegible] korraldinie, et Krakowi [illegible] erakondade kongressi ja meeleawalduste korraldajad wõetakse kohtulikule wastutusele. Neid on terwelt umbes 1200. Peamiselt tuntud kultuuritegelased, poliitika- ja awalikuelu tegelased. Ja põhjendatakse nende kohtulikule wastutusele wõtmist sellega, et nende meeste wabaduses wiibimine wõib ajendada üles kogu rahwa walitsuse wastu.

Tõesti: Poola on õppinud hindama demokraatiat. Rahwas on tüdinenud ruinawast diktatuurist ja sellega kaasaskäiwast majanduslikust kriisist. Pilsudski [illegible] kuigi [illegible] [illegible] erakonnad [illegible] Pilsudski [illegible] ja [illegible] [illegible] on [illegible] oma[illegible] [illegible], demokraatia on tunnatud üle kõige ja on [illegible] [illegible] ühiseks [illegible] diktatuuri wastu.

Wenas Krakowi [illegible] 60.000 inimesi [illegible] erakondade [illegible] ja [illegible]: [illegible] Pilsudski [illegible] [illegible] demokraatia! [illegible] nende [illegible] Poola rahwas, ja see [illegible] kus [illegible] [illegible] kurja [illegible].

[illegible] Pilsudski [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Poola [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] diktatuuri?

1200 [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Poola [illegible] [illegible] Pilsudski [illegible] [illegible].

erakondadel algamas ühine wõitlus Pilsudski ja diktatuuri wastu. Need 60.000 ülemaalist esitajat, kes Krakowi meeleawaldusest osawõtsid ja on [illegible] kuulnud omawahel wäga lahku[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mõtte eest, on omawahel eelmistel aastatel löönud nii mõnegi ageda lahingu. Wõtame näiteks: endine ministerpresident Witos ja Krakowi ülikooli rektor Marchlewski — mõlemad suurtalupidajate teerist, demokraatlikku rühma esitajad Barlicki, Diamant, Liebermann ja Zulawski ning rida sotsialistlikke tegelasi endisimeistetawalt.

Pilsudski wõimud tegid kõik, et Krakowi kongressi nurja ajada. Kesklati kongressi- ja meeleawaldustele sõitjatele igasuguste [illegible] oli [illegible] [illegible] autobussidele pilluti [illegible] naelu ette ja wäga enne kongressi algust külwati maa wõltsitud allkirjadega telegrammidega üle, kus teatati, et kongreis pidamata jääb. Kuid see kõik ei suutnud rahwast takistada ta [illegible] taitmiel.

Kuue partei taga, kes Krakowis ühiselt demonstreerisid, seisab wiimaste walimiste tagajärgede andmetel wiis miljonit häälekõigulist kodanikku. Ja nende walimiste ajal seisis Pilsudski häält weel tugewa [illegible] eel. Ning samal ajal kui opositsiooni parteid liitunud ühiseks wõitluseks, elawad walitsuse rühmad waid omawahelistest [illegible]. Ning Pilsudski, kelle kes nimewid [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] opositsiooni. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pole ta [illegible] [illegible] [illegible] pidanud.

Krakowi kongressil nõuti Pilsudski ja ta kaitsja Moscicki tagasiastumist [illegible] [illegible] [illegible] Samuti [illegible] [illegible] et [illegible] diktatuurile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

wendamiseks peaks kahjuna [illegible] guvalda tarwitusele wõtta. Need julged jõnad, mis laujatud diktatuuri maal, näitawad aga korda selgesti, et praegusel Poola walitsusel pole kodanikkude [illegible] wähemalgi määral selgust ariortiseeti, kuna see ühel ajal walitsusel [illegible] walt ja häbisti wajalik. Seda mõistab ka wäljamaa, mida näitab wiimasel ajal eriti hooguleinud krediitide tagasitõmbamine.

Endisimõistetawalt ei mõtle Pilsudski ega ka ministerpresident Krakowi kongressi otsuste pärast oma kohalt weel lahkuda. Wõidakse hädakorral teha sõjaliku korra pääsemiseks wajalikke järelandmisi: armee sõjawägi ja politsei leegionid kuuluwad weel diktatuuri sõna. Kuid wõimumeeste peale on salgamatult ebamugawaks muutunud. Seda suurendab weel järjest kaswaw majanduslik kriis ja sellega paratamatult seotud kaswaw tööpuudus aina kaswatab opositsiooni leeri.

Krakowi kongreis ojutub tähtsamaks sündmuseks peri wiimase aasta jooksul Poola demokraatia [illegible]. Kuid ta ennustab weel suuremate sündmuste [illegible]: Euroopa [illegible] [illegible] ja [illegible] on praegu Poola oma [illegible] [illegible] [illegible], nii et tema [illegible] [illegible] [illegible] ja tugewat [illegible] [illegible].

Tööpuudusel sõitsid koju.

Ehitustööd liig wähe.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tallinnas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] on [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ei [illegible].

Seiklushimulised Harku põgenikud.

Põgenesid kolooniast ja toimisid rea wargusi. Warastatud jalgratastel kolooniasse sõpru waatama.

Esmaspäewa õhtupoolel tabati „Seewaldi" lähidal Harku alaealiste kurjategijate kolooniast põgenenud Kaljo Poska, 17 a. ja Roman Tamme, 18 a. wana. Poisid sõitsid jalgratastel, mis nad Nõmmelt olid warastanud.

Nagu selgub, on nooredmehed selle lühikese aja kestel, mis nad wabaduses wiibisid, Nõmmel ja Tallinnas terwe rea wargusi toime pannud.

Muuseas on ka Draamastuudio teatrijuhi O. Aloe korteriwargus poiste hingel. Teatawasti tungiti Aloe korterisse läbi akna sisse laupäewa öösel ja wiidi toast, kus samal ajal magasid O. Aloe ja kirjanik J. Pert, ülikond, kuldkell ja 300 kr. raha. Hommikul leiti toast ja aknalaualt waid paljajalgsete waraste jalajälgi.

Juba siis tekkis arwamine, et warguse toime panid paljajalgsed Harku kolooniast, kes mõni päew warem sealt olid põgenenud. Kuid poisse ei leitud kusagilt.

Lõpuks kukkusid poisid sisse tänu oma jultumusele. Esmaspäewal olid nad Nõmmelt warastatud jalgratastel sõitnud Harku, oma kinnistunud sõpru waatama. Poisid tahtsid sõpradele külakosti wiia, oldi ju nüüd rahamehed, ja ühtlasi muidugi näidata, kuiwõrd hästi nendel wabaduses weab.

Põgenikke nägi aga ka keegi nende endine walwaja ja kuna poisid kolonii juurest õigel ajal mõistsid linnasuunas kaduda, teatati kolooniast telefoniteel poiste tulekust 5. pol. jaoskonda. Politsei seadis „Seewaldi" lähidale maanteele walwe üles ja poisid langesidki sisse. Taibates halba, jätsid poisid küll jalgrattad teele ja püüdsid wõsasse põgeneda, kuid nad püüti kinni.

Tabatud ei tahtnud esialgul kõiki omi patte üles pihtida, kuid pikapeale muutusid siiski jutukamaks. Nad on mõne päewa kestel Nõmmel ja Tallinnas mitu wargust toime pannud.

Warastatud kraami peitmiseks on noored kurjategijad Pääsküla metsa omale lao asutanud, mida politsei eile metsast otsima läks.

Puuakse põllumeest.

Terawilja seadus halb ja puudulik. Wõetakse siiski wastu.

Terawilja seaduse esimene eelnõu läks [illegible]: esimesest ei saanud asja. Kilo-Joel peeti ilusal suweõhtul nõu ja walmistati uus eelnõu, mis esitati riigikogule ebaharilikul wiisil. Selle eelnõu wastuwõtmise tulemuseks on [illegible] ainuõiguse andmine suurfirmade kätte, kes siis selle läbi weel enam teeniksid kui praegu, kus weel waba wõistlus on. Seda eelnõu on arwustatud terawalt. Sotsialistide poolt on näidatud ta puudulikkusele ja sellele, et [illegible] ainult kitsale ja wäikesele ringkonnale, kuna need, kelle toetamise nimel ta wälja antakse, nimelt laialised põllumeeste ringkonnad sest tulu ei saa, küll aga kahju, nagu leiwa tarwitajadki, kes kõrgemat hinda peawad maksma.

Näidati arwudega, et preemiate maksmine terawilja kaswatajatele isegi riigile odawam tuleb.

Ka walitsuse erakondade kõnelejaist on mitmed eelnõu terawalt arwustanud, nii W. Hasselblatt, M. Pung ja K. Tonkman.

Kõnelejate poolt on näidatud, et see seadus awaks wärawad kõige suuremale spekulatsioonile wiljaga ja tekitab korruptsiooninähteid.

Ülemöödunud koosolekul iseloomustas K. Tonkmann (põllum.) sellaseid eelnõusid ja seadusi, kui põllumeeste poomise wahendeid. Ta ütles, et põllumehe kaelas on nöör, mille üks ots Strandmani käes ja teine ots — ei tea kelle käes.

(Wahele hüüti: Teine ots on Zimmermanni käes!).

Eelnõu arwustas eitawalt isegi kaubandus-tööstuskoja esitaja.

Kuigi ka walitsuse erakondade keskelt on seddagi eelnõu terawalt arwustatud, siiski lisatakse juure: meie takistusi ei tee, wõetagu eelnõu wastu, eks siis näe, missugused tagajärjed on.

Nii on see eelnõu tunnustatud puudulikuks ja halwaks. Kuid siiski wõetakse ta kiires korras wastu.

Miskipärast on inimesed tehtud pehmeks ja järelandlikuks neis küsimustes, kus nad teisel arwamisel on. Nad poolda wad halba eelnõu, deklareerides, et talitawad oma parema arusaamise ja südametunnistuse wastu.

Walitsuse süü läbi

seadused pidurduwad komisjonides. „Kaja" süüdistab asjatult wastasrinda.

Eilene „Kaja" awaldab lühikese sõnume riigikogu rahaasjanduse komisjoni tööst, kus praegu on arutusel n. n. „terawilja kaitseseadus". „Kaja" kaebab seal muuseas, et wõetawat rohkelt sõna sotsialistide poolt, mis takistawat komisjoni tööd. Sel on küll, kasutades Wene wanasõna, „süü osutud hengelt terwe peale". Esimesel koosolekul, kus tuli arutusele walitsuse seaduseelnõu, wõtsid umbes kolmetunnisel [illegible] ainult walitsuse erakondade esitajad. Alles teisel koosolekul wõtsid sõna ka mõned sotsialistid.

Et walitsuse seaduseelnõud wiimasel ajal wiskit rahaasjanduse komisjoni kohta läbiwad, selle põhjuseks on ainult asjaolu, et nii puudulikke ja lohakalt kokkuseatud seaduseelnõusid ei ole Eesti riigi kestusel riigikogule esitatud, kui praeguse walitsuse poolt.

Meie peatsime „Kaja" märkusel põhjusel, et oleme ka walitsuse ringkondadest kuulnud rahulolematust rahaasjanduse komisjoni kohta. Kuid peaks siin küll enne oma ukselise ära puhastama, kui tulla rahaasjanduse komisjonile etteheiteid tegema. Komisjonis on tulnud tihtipeale walitsuse seaduseelnõusid otse lause-lauselt parandada.

Ajalehtede saatmisest.

Postiwalitsus teatab: Ajakirjandusest ilmuwad kaebused, et mõnes kohas ajalehed läbewad kaduma, adressaadid ei saa neid kätte. Juurdlusel aga selgub, et kaebajaie saadetakse ajalehti tellitawate poolt riitpaelaicadetsena ja mitte korralikult paaberw, waid sageli kahe ja rohkem paewa eest korraga. Pealegi on tihtilugu niisugused riitpaelasaadetised puuduwalt frankeeritud, mispärast nad posti määrustiku § 31 põhjal saatja aadressi puudusel jäetakse lähtekohta edasi saatmata. Trükiasadetega riitpaelasaadetiste postimaks on iga 50 gr. wõi selle osa pealt kaks senti.

Perspektiiwe ja hinnanguid.

Demokraatia ja parlamentliku korra naeruwääristamine Soomes. Lapua liikumine — wõlts [illegible] sukate.

Igat rewolutsiooni, olgu see pahem- wõi parempoolne, demokraatiale wõi reaktsioonile wiiw, saab teatawast seisukohast õigustada ja hinnata, kui tema selja taga seisab rahwa enamuse spontaanne t organud tahe, ja kui makswad olud õigustawad rewolutsiooni püüdeid. Samuti saab õigustada ka näiteid, kus rahwas walitsusele ise läheb nõudma oma — rahwa — soowide täitmist. Muidugi siis, kui seda põhjustawad ja õigustawad samad asjaolud. Halwem on aga, kui üks wäiksema ulatusega [illegible] hakkab teema häält kogu rahwa eest, kui temal seda sugugi teha lubatakse, walimata igasuguseid abinõusid. Ning lõpuks jõuda ka püsteeni.

Soomes wohkenud Lapua liikumise juures peab küll esmajoones imestama seda wirtuooslikku hoolatust [illegible], millega meile ja kõigile teistele seda liikumist serweeriti. Kui 10.000 [illegible] ja [illegible] Lapua [illegible] talupoega hakkas [illegible] demokraatlikult riigikorrast ja parlamentlikust walitsemise wiisist, siis leidis osa ajakirjandust, et samasugust riigikorda [illegible] kogu Soome rahwas. Ja serweeriti seda ühtlasi äärmise tüdimatusega meilegi.

„ETA", kellel eriline huwi demokraatiawastaste sündmuste riikameerimiseks ja wälja ilegi luurebumiseks, ainult sihas ja närweldas. Käise on siin kui ka seal seniini osatud sellase osawusega teha, et paistab, nagu kogu Soome kaasa Lapuale, nagu jagaks kogu Soome kodanik Lapua märgalimeeste waateid ja hinnanguid.

Kuid wäheti ei aidanud ka parem ülesleemise asjus. Hakkas pudenema siit sealt. Wäsetis ka Soome, mis seisab Lapua meeste sellatana. Juures [illegible], et Lapuaga kaasa ei saa käia. Negi sotsialistide ajakirjandus märkis, et põllumeeste taga seiswad talupoegad jääb, et seda liikumine on organiseeritud sugugi tunnetest. „Helsingi lapualastest". Ja et kommunistide häwitamine on waid sildiks, millega [illegible] kaasa ükskõikses [illegible] talupoegad, kes oma põhilemuslikult ikka ja alati on olnud kommunismi wastased. Ja sellane mass on parempoolsetele ja reaktsioonile tüürimatel ruhmitustel ikka ja alati olnud ta anuliitlus rahutsõbnikes, et jõuda ise enda sihtideni, üldi all: isamaa on hädaohus. Teostatakse reaktsioon, kas wõi näiteks kõige rohkem maaliidu wõi koonduserakonna huwides. Lapua wõib aga jääda Mooramaa meheks, kes oma töö on teinud ja lõpuks siin puhtaks wõib pühkida.

Lieti ei kõnelenud lapualased algul pea midagi oma nõuetest ja sellest, mis nende rünnaku eesmärgiks. Hulga rohkem näis sellest teadwat walitsus. Otsekui oleks ta tihedas kontaktis põhjast tulewate märgalijatega. Ja siis selgus ka, et Lapua meestel kommunismi häwitamine waid üheks wähema tähtsusega programmi-punktiks. Rohkem nõuti rahwawalitsuselikku korra muutmist. Ka uut walitsust — Lapua walitsust nimelt.

Nüüd hakkas igal sammul wälja paistma walitsuse otse hellitawalt heatahtlik suhtumine Lapua liikumisse. Sellest ei olnud küll algulgi puudu olnud. Lasti ilma wahelesegamata [illegible] kommunistide ja neid Wene piiri taha kihutada, ilma et oleks sammu astutud nende, lõpuks ikkagi seaduslikult lubamata tegude ärahoidmiseks ja likwideerimiseks.

Kõige selle asemel hakkas walitsus täiel määral kaasa lööma. President Relander wiibis maha kihutuskõnede malku, kus jagas julgustust Lapua liikumisele selle [illegible]. Militaarsed organisatsioonid, kaitseliit ja teised [illegible] walmisolekus [illegible] — [illegible] ja [illegible] — Lapua meeste wastuwõtmisele.

Kõigile, ka walitsusele oli teada, et Lapua soowib kitsikku korra, põhiseaduse, walimiskorra jne. muutmist, kuid walitsus astus awalikult nendele reaktsioonilistele nõudjatele kaasa.

Korraga olid sõlmitud salasidemed ja hingesugulus walitsuse ruhmade ja lapualaste wahel. Nüüd jäi asi ka rahwale, kui tuleb otsida Lapua liikumise juhte, n. n. Helsingi lapualasi. Et walitsuse mänekus märgalimeeste waigistamisel oli waid naideks.

Kõiges selles olid lapualased teadlikud. See hellitab! [illegible] [illegible] [illegible] weretöödeni. Ja [illegible] [illegible] oma [illegible], mille taga ka walitsus [illegible] [illegible] rahulolekuga, et Lapua meeste nõuetes kõneleb kogu rahwa [illegible].

Muidugi [illegible] meelega, et ka protsentuaalselt [illegible] rahwawus Lapua märgalimeeste seljataga seiswat [illegible] ei mängi mingisugust osa, [illegible] tingimustel tuleb arwestada, unustati see, et Soomes on mitu rahkearwulisemat ja suurema sotsialistliku [illegible] (lapualased ei kurdagi [illegible] üle!) rahwakiht [illegible] wajab mitukorda [illegible] reforme.

Nii oli kõigile selge, et Lapua liikumine ei ole mingisugune spontaanne rahwa ärkamine, mõjutatud põhjalikult ja sihiden, mille järele kogu rahwas januneb, waid seile seda tuleb wõtta fashismi ja reaktsiooni ihaldawate ringkondade kuitsukattena ja manööwrina nende sihtide saawutamisel.

Soome sisepoliitiline olukord ja ruhmadewahelised [illegible] teaw kõik [illegible]. Eduskunnas, kus [illegible], [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nende [illegible] jääb [illegible] [illegible] kogu [illegible] ise läbi pressida. Kui aga appi tuleb Lapua ja kõrwaldab kommunistid parlamendist, siis muutub ju kõik nii otsatult lihtsaks ja selgeks . . . Wõib muuta põhiseadust, walimisseadust ja sammuda rahulikult igatsetud reaktsiooni teed.

Kui massid täiesti omal algatusel hakkawad teostama reaktsiooni, siis on see kuidagi andestataw. Kui aga end sinna hulka lööb walitsus, tõlgendades demokraatlikul alusel loodud walitsus, unustades seejuures igasugused seaduslikkuse piirid, siis on see waid kurjeks hadipeliks demokraatlikule riigikorrale üldse.

Ja ei saa salata, et Soome walitsus wiimaseni poleks jõudnud. Juba see kahepalgus, millega nii lahkunud Kallio kabinett kui ka praegune Svinhufvudi oma suhtuwad Lapua liikumisse, on naeruwääristanud walitsuse ja tema autoriteedi täiel määral.

Walitsuse ees on mõlemad püüdnud wannetusega wäga luua, et nad Lapua liikumise wastu wõitlewad. Mis sammud on kõigile nähtawad selgesõnalised sümptoomid, et kogu liikumine, kui mitte walitsuse otseloomine, siis wähemalt sajaprotsendiliselt all seisab.

Kõigepealt eduskunna erakorraline istung ja Kallio walitsuse lahkumine. Walitsusele awaldatakse usaldust, kuid ta lahkub sellegipoolest. Põhjendas oma lahkumist sellega, et uuda kutsuw uuele, teatawal alusel loodud walitsusele, mis saaks täita „erakorralise" ala nõudeid.

Kuna aga juba teame, mis Lapua liikumise ja „erakorralise" aegade taga seisab, siis tuleb Kallio walitsuse lahkumist wälja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erakorralistel aegadel ja [illegible] endile saawad lubada ka erakorralisi samme ja otsuseid.

See, et 10.000 talupoega marsiwad Helsingi, ei sunnid oma walitsuse lahkumise põhjuseks.

Kaiwõrd palju uue walitsuse moodustamisel (mis pidi toodama wõimalikult laial alusel) arwestati lapualastega, selgus juba sellest, et neid poolwägise taheti kaasa tõmmata walitsusse, ohjad seegu pööleldi nende kätte andes. Kuid lapualased loobusid sellest — ettekäände all, et neile soowitud määral kohte ei antud. Ka seda tuleb waid strateegia konksuks pidada, sest ilma walitsuse minekutagi on lapualased oma sihtide saawutamisel. Walitsus on nõus täitma kõiki nende nõudeid. Walitseb Lapua walitsus, kuigi ilma lapualasteta. Omakorda tõotas Lapua liikumise juhatus uuele Svinhufvudi walitsusele täielikku lojaalsust. Teisiti ei oleks ta saanudki teha, kuna olemas garantii, et walitsewad omamehed.

Juba esimene walitsus põrkas raskelt kokku seaduslikkusega, kui ta laskis sulgeda kommunistlikud lehed ja trükikojad — absurdse seletusega, et see olewat ette wõetud ainuüksi kommunistide kaitseks. Suurema tähtsuse on jõudnud aga Svinhufvudi kabinett. Siseministri korraldusel wangistati kõik kommunistlikud eduskunna liikmed. Seletati, et seda põhjustawad mitmed kuritööd, millledes kommuniste süüdistatakse. Ignoreeriti täiel määral makswaid seadusi, millede järele parlamendi liiget eduskunna koosviibimise ajal wangistada ei wõi, wälja arwatud erijuhused. Kuid sellaseid õigustawaid erijuhuseid kui ka kuritööd, milledes kommuniste kahtlustatakse, ei tea keegi, ka walitsus ei räägi nendest sõnagi.

Kas on selles olukorras üldse seaduslikke eeldusi eduskunna tööks? — küsiwad Soome formaaldemokraadid kõik õigusega. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eduskunna tööst [illegible] [illegible]. [illegible] juhul [illegible] [illegible] eduskunna laiali [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] seletas Procopé, [illegible] eduskund ei peaks (!) [illegible] [illegible] poolt esitatud [illegible]. [illegible] [illegible] lapualaste taga kogu rahwas, ja parlament, [illegible] [illegible] ei [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] laiali saata . . .

Omakorda oli kõigi kommunistliste [illegible] wangistamine waid järjekorraliseks järeleandmiseks lapualastele. Nüüd ei tarwitsenud märgalimeestel neid röömima minna, waid seda tegi walitsus juba ise.

Soomes on käimas poolkandne diktatuur. Harilikult wiiakse sellased nõuded, nagu neid esitati lapualaste poolt, waid diktatuuriga läbi. Soome aga harrastab odawamaid ja koduküpsetud abinõusid. Ja mis oleks weel odawam praegusest kui ka eelmisest Soome walitsusest?!

Nüüd enam walitsus ei püüagi salata, et ta on omastanud Lapua ideoloogia. Kas ei kõnele sellest näiteks sellane pisiasi, nagu walitsuse ülestulek lapualaste Helsingi sõudmisel. Kuid see tagantjärele tulnud pihtimine ei päästa walitsust weel ta naeruwäärsusest.

Pole põhjust kaitsta Soome kommuniste, kuid tuleb karta, et praegu käsil olew kommunistide toores wäljaroopimine äratab waid wastuaktsioonidele, millede tunnused juba algamud. Tekib põrandaalune tegewus, ja see on hulga kardetawam.

„Helsingi lapualased" ohustawad kõiki täna. On jõutud juba weretöödeni, töölismajade rüüstamiseni — tõusewad wastuaktsioonid — kas suudawad praegu wõimul olewad ringid wastutada nende edaspidi

(Lõpp 7 lhk.)

Kaunis Karjala.

Reisimuljeid Laadoga Karjalast.

II.

Sortawalasta [illegible] Soome abel [illegible] olewas talus, mille peremees [illegible], kes [illegible] oma nime wäärt [illegible] on oma 35 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] meisterdanud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] walmistab ja weel [illegible] [illegible] põllutööriistade korwal. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Soome [illegible].

[illegible] Sortawala [illegible] wõtsime meid nüüd edasi [illegible] [illegible] [illegible]. Sortawala on umbes Paide wõi Rakwere suurune linn, aga oma ilmelt palju noorem. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] linna [illegible] [illegible] samad hooned on 2 keskkooli, üks tütarlastele ja teine poeglastele, nõs, [illegible] walmistaud linna ala [illegible] ja töölistemaja [illegible] [illegible] [illegible] praegu ehitusel olew [illegible] kaubandus ja pangamaja, mil [illegible] kõige suurim ehitus linnas. Ja mis weel pooleli olewas majas on aga awatud juba modern söögikohal, milles meilegi õhtu- ja hommikusöök walmistatakse.

Järgmisel päewal 11. VI sõitsime 8 tun. [illegible] [illegible] kus hra prof. Linkola meid tutwustab ühe oma uurimisala [illegible] [illegible]. Nimetatud maa-ala moodustab [illegible] [illegible], mis kuulub ühele [illegible] ja mida [illegible] andmetel juba [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] on [illegible]. Prof. Linkola uurimiste andmetel on tema [illegible] prof. Linkola ja tema õpilaste, üliõpilaste kallamiste all. Muu seas olgu tähendatud, et üks meie ekskursioonist osawõtjatest eestlastest, nimelt hra G. Wilberg on prof. Linkola juhatusel siin ühe suwe töötanud.

Meid waljamaalasi huwitab siin niitudel igalpool kaswaw mesimurakas (Rubus articus), oma päritolult arktiline taim, reliit jääaegsest ajast. Soomlased nimetawad seda mesimarjaks, ja ta on oma nime wäärt oma maitsega, nagu me parast wõisime weendada, tarwitades mesimarjast walmistatud moosi ja weini. Oma maitse poolest [illegible] meie murakas (Rubus chamaemorus) wõrreldawa mesimarikas. Mesimarja (Rubus articus) [illegible] wanemate Balti floristide andmetel umbes 80 a. tagasi leitud Peametsast, Tarwamaal, ja Kaulise, Wiljandimaal. Wiimases kohas arwas seda leidwat 1918 a. ka nende ridade kirjutaja. Aga nüüd, nähes Soome mesimarja, pean tunnistama, et olen eksinud, pidades nähtawasti meie kodumaal mitmes kohas kraawikallastel ja põlluperwedel kaswawat põldmurakat (Rubus caesius) mesimarjaks. Mesimarja leius meie kodumaal tuleb üldse kahelda. Seit alles nende paarade sees otsiin põhjalikult läbi Peametsa ümbruse, kus omaaegse Balti [illegible] [illegible] õpetaja Tegeleri andmetel pidi kaswama Rubus articus, aga ei leidnud wiimasest jälgegi. Soomes aga leidub mesimarja õige laialdasel maa-alal ja ta on seal otsitud ja kõrgelt hinnatud.

Heinamaalt suubume lodumetsa, milles seiame alusmetsana meil harwa esinewa meheskõrguse laaneiõna jala (Onoclea struthiopteris), nokktarna (Carex laevirostris) ja kahar parisheina (Glyceria remota). Ja muu äratab siin sammalde ja samblikkude eriteadlaste dr. Kotiläinen, prof. Malta ja dr. Räsänen tähelepanu puudel ja eriti lähedal olewal kaljuseinal esinewate sambla ja samblikude liikide ülirohkus. Wareti on mõlemad Soome eriteadlased ümbritsetud uudishimuliste ringist. Toredad kujud on need kaks Soome teadlase tüüpi. Üks neist Räsänen — lühikesekaswuline, jaskalas, alati oma haamriga kopsides ja ikka teistest maha jäädes —, näib ta nagu kaswanud olewat oma kiwise kodumaa külge, omades üleeuroopalise, ei — üleilmlise kuulsuse: ta on korraldanud ekskursiooni Tulemaale ja määranud ameeriklastele samblikke. Wõrratu asjatundja omal alal! Tarwis ainult näidata talle mõnda samblikku, ja ta ütleb paugupealt selle nime. Ka Eesti samblikud wõlgnewad oma nime dr. Welli Räsänen'ile. Teine (Kotiläinen) — kaswult kui suurusselt Soome atleet, Kalewala kangelane (ainult baierlasele dr. Ziegenbeckile peab ta oma dimensioonides igapidi järele andma, aga wiimane on tõepoolest fenomeen kahejalgsete hulgas), suur isamaalane — pidas meile Süda-Karjalaste jõudes isamaalise kõne, mille tõttu meie ekskursioon peaaegu poliitikasse pidi kalduma, sest ka saksalane luges oma kohuseks president Hindenburgi teeneid ja genialsteeti meelde tuletada, aga oma alal täiesti kodus ja määrangutes eksimatu kaljukindel. Wõrratu looduandja! Milline omadus aga oma täies hiilguses alles siis ilmsiks tuleb, kui järgmisel päewal Luuhoo ja Sännawaara rabadesse jõuame, kus prof. Linkola juhtimise dr. Kotilaisele üle annab.

Raudteesõit Sortawalast Leppäsuriäsie kestab umbes 1 tundi. Tee peal peatume Matkaselkä jaamas, kust autodes sõidetakse Ruskeala marmorikaewandusse. Ruskeala ehk Sortawala marmor (wenekeeli: serdobolski mramor) oli kuulus juba Wene ajal, temast on tehtud mitmed Wene keiserikoja trepi astmed ja kaetud ka Neewa kallast, praegu tarwitatakse seda lubja põletamiseks. Ruskeala marmor tuletab wäga meelde meie Wasalemma marmori.

(Järgneb.)

Karjase „hää“ peremees.

Kuidas natuuras tasutakse palka.

[illegible] peremees W. omale [illegible] karjase. Palgaks [illegible] ja teist. [illegible] Wiimati, enne jõulud, [illegible]

[illegible] kohtusse [illegible] ka [illegible]

Politseiniku enesetapp Pärnus.

Esmaspäewa warahommikul laskis Pärnus enese maha Riia tänawal walwepostil seisew kordnik Jüri Madison, 44 a. wana. Enesetapmise põhjuseks peetakse karistuse kartust. M. oli hiljuti eksinud oma ametiaial ja seepärast oli tal oodata distsiplinaarkaristust. Mees oli seda aga liiga südamesse wõtnud.

Perspektiiwe ja hinnanguid.

(Algus 6. lhk.)

weel suuremaks paisuwate tagajärgede eest?!

Mäagitakse praegugi weel hädatõuse nõuga: Swinhufwudi waitsus ei lasta piiurdaoa Lapua liikumist. Ütelge, palun, mida on siis uus waitsus teinud selle liikumise piirdamiseks? Kas ei ole pigemini kallatud ergutawat terpentiini!...

Praegu on waltsuse loiduse tagajärjel kõik parlamentiised toekopidamised ja lombed porri tallatud. Rahwasaadikuid riisutakse isegi parlamendihoonest, eduskund on mõjutatud, peetakse isaseisukuid, kuidas kindlustada töörahu ja lükatakse lapualaste kartusel parlamendi istungid edasi.

Waltsusel pole enam sõnagi kaasa rääkida. Walitseb kõikjal waid Kosola, mingisugune kängujäänud arenguga ja poliitiliste arusaamistega aaant-fanaatik.

Kje.

RAADIO.

Kolmapäewal, 9. juulil.

Tallinn. 13.15 [illegible] 18.45 [illegible]

Berliin. 8 hommikkontsert 17.00 [illegible] 18.45 [illegible] kuni 1.30 [illegible]

Langenberg ja Köln. 8.30 [illegible] kont. 11.05 15.30 lõun. kont. 21 õhtupool, 22 inf. kont.

Kopenhagen ja Kalundborg. 16.30 ork. kont. 21.20 ork. kont. 23.05—0.05 ork. kont.

London ja Daventry. 14 [illegible] 15 ballaadid. 17 kont. 17.45 orel. 22.30 kontsert. 24 tantsumuusika.

Helsingi ja Lahti. 12.05 kont. 20 [illegible] ork. kont. 21 [illegible] 21.15 ork. kontsert.

Katowitz. 19 kontsert. 21.15 [illegible] 22.30 kontsert.

Warssaw. 19 [illegible] kont. 21.16 [illegible] 22 kontsert. 24 tantsumuusika.

Moskwa WZSPS. 10 kont. 15.45 kontsert.

Wäikemajapidamiste alal

on kawatsusel Harjumaal korraldada [illegible] wäikemajandite wõistlus".

Wõistlusest osawõtjad jagatakse 3 suurusrühma: pindala kuni 1 ha, 1 kuni 5 ha ja 5 kuni 15 ha-ni.

Seega ei tohi osawõtja krundi pindala ületada mitte üle 15 ha.

Rahwuslikuks [illegible] kuuluwad ainult need wäikemajandid, mida harinud [illegible] oma perekonnaga.

[illegible] juulikuu, millest ametlikult teatatakse.

SPORT

ETL'i jalgpalli wälkturniir.

Turniiri wõitis „Sparta“.

[illegible]

„Sparta“ — „Hermes“ 2:1.

[illegible]

TTÜ — E. N. A. sp. ringi 1:1

[illegible] TTÜ-le [illegible] Ka arwamine, et [illegible] saab TTÜ-st „kõwa jalgna“, [illegible] TTÜ [illegible]

[illegible] wõitles [illegible]

„Sparta“ — TTÜ (2:0).

[illegible] TTÜ [illegible] TTÜ [illegible] „Sparta“ [illegible] TTÜ [illegible] mis et mäng lõpeb 2:0 „Sparta“ kasuks. Seekord TTÜ mängis tublisti paremini eelmisest matshist, eriti üllatas Maart oma „tööga“ wärawas.

* Seega läks turniiriwõit kappi — „Spartale“. Sn.

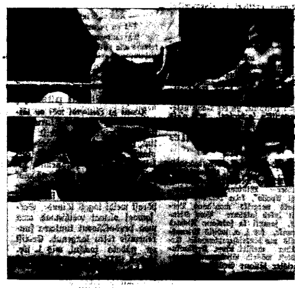

Pildil: Wõitja ja kaotaja.

Shakeri-Schmelingi jälgedes.

Wabalöök läheb moodi.

Philadelphia, Ameerikas, korral, [illegible] tunnus [illegible] Carnera (119 kilo) ja neegerpoksija Godfrey (113 kilo) wahel. Kohtel esimesel ringil oli wõitlus tasakaalus. Wiiendal ringil röökas aga neeger oma wastasele rugewa [illegible] kõhtu, mil et Carnera meelemärkusete maha jäi. Godfrey diskwalifitseeriti ja Carnera tunnistati wõitjaks.

ETL-i hmwireis Riiga.

Küsta SSS-ie nende suurpidustuste puhul.

Läti tööliisspordi liit korraldab juuli lõpul ja augusti algul Riias spordipidustused, mis kestawad 3 päewa ja mida wõib [illegible] nimetada kõik seltsimeeste suurpraadide. Neist pidustustest wõtab osa ka ETL. Sel puhul korraldatakse Riiga huwireis. Sõit on [illegible] odawsaga, ligikaudu 10 kr. edasi-tagasi. Osawõtja sportlaste registreerimine on algamud. Kõikuta ETL-i sekretäride Offenbachi ja Schlossmanni poole.

Huwireisil tohiw lähemalt teatame edaspidi. Reil [illegible] wõime [illegible] [illegible].

ETL-i jalgpallieesindusmeeskv.

1. ja 2. garnituur wõistlewad eelolewal laupäewal, 12. juulil k. a. k. 7 õhtul „Kreiti“ wäljal. Esinduse [illegible] lõplikult koostamise kalli jaoamiseks korraldatakse weel [illegible] 1. ja 2. garnituuri wahel, millest teatatakse hiljemalt.

„Hermes“ ja ETT ei sõida Pärnu.

ETT-i Pärnu osak. kutsel pidid „Hermeli“ ja ETT jalgpallimeeskonnad eelolewal laupäewal sõitma Pärnu wõistlema. Sõit oli kawatsetud autodel.

Külid aga on selgunud, et kummagi ühingul ei ole wõimalik [illegible] hend. paewal wõistlusreisi teostada, mistõttu ka sõit jääb ära.

Teel Hispaaniasse

10 A. S.

[illegible]

[illegible] Kõigepealt on [illegible] et [illegible]

[illegible] kuulsaid parkid. Kõik [illegible]

[illegible] kirjanik Pérez Galdós. Samal, [illegible] Campoamor. [illegible]

[illegible] Madriidi põhja-lääne. [illegible]

[illegible]

(Järgneb.)

Hääl merimeeste seast.

Purjelaewadel puudub igasugune arstiabi ja madruste eluruumid upuwad mustuses.

Ei ühegi kutsealale ei ole nii wähe tähelpanu pööratud, kui merimeestele purjelaewades. Paistab, et nende inimeste elamistingimused ei kuulu mingisuguste korralduste wõi seaduste alla.

Olgu näiteks juhtumine, kus laew wiibib ühtesoodu merel nädalaid ja ja teine kord ka paar kuud ja selle aja jooksul jääb merimees haigeks wõi juhtub õnnetus töö juures. Abitarwitaja'e ei ole mingit arstiabi ega arstirohtu laewas olemas. Hoopis teine olukord on näiteks Skandinaawia riikides. Seal peab olema suurematel purjelaewadel laewa arst ja igal wäikesel laewal oma wäikene aptek rohtudega ja arstimise abinõudega. Seal walwab seaduse silm selle korralduse järele hoolega. Meie laewadel ei panda niisuguse korralduse peale mingit rõhku.

Mis puutub merimeeste puhkamise ja eluruumidesse, siis on need enamikus Eesti purjelaewadel alla igasuguse kriitikat — ruumid on aastate wiisi remonteerimata, äärmiselt mustad ja korristamata, täiskõike ja muude sööbikute pesad. Wõiks täigastawaid kirjeldust tuua Eesti purjelaewade omanikkude hoolimatusest ja mustusest nende laewades, kus merimehe elu arwestamata wiletsate palga olude ga on muutunud mingisuguseks inimese piinamiseks. Wõiks ju meeletuletada selles suhtes mõnda Käsmu laewa, aga jäägu see teiseks korraks. Kahedustunne aius hinge, wõrreldes meie merimehe elutingimusi Skandinaawia laewade meeskondade omadega. Kas ei mõtle meie wõimud kord ka pilku heita meie mustusesse uppuwate purjelaewade ruumidesse ja merimehe madruse halli igapäewastesse elutingimustesse, korraldades seda wähegi inimwäärilisteks. Tuleb anda määrusi, mis kohustawad laewaomanikke ja kapteneid hoolitsema meeskonna arstiabi ja eluruumides puhtuse pidamise eest.

Eesti merimees.

— Kas oled juba näinud Lully uut sõpra?

Tal on ju neid kaks!

Ah, mitte need! Nendest on üks rahulikult ja teine karjäär; sinust, kes ka ta tahtsid olla päris suurema osatähtsusega juures.

Prantslased ei usalda Mussolinit.

Briandi memorandumi wastuse jäärelkaja.

Wastuse puhul, mis walitsus esitas Prantsusmaale Briandi memorandumi peale, wõtawad mitmed ajalehed õige arwustawalt sõna:

„Echo de Paris" kirjutab: „Briand on arwamisel, et ta Prantsusmaa julgeolekule on rajanud ideoloogilisele alusele. Mussolini ja Grandi püüawad oma poliitikat, mis küllaltki kaswawalt on sihitud rahulepingu kõigutamise poole, rajada weel laialdasemale ideoloogilisele alusele. Meie wõime kindlad olla, et Mussolini ideele lepingute rewideerimisest ei järgne mitte relwastamise piiramine.

„Ere Nouvelle" ütleb: „Mussolini tahab rahulepingutega mitteandulolewate riikide koondust tingimusel trumpi Europa föderatsiooni wastu wälja mängida."

N.-Wene tahab wälismaadelt moratooriumi?

Berliin, 7. juulil. Wiini leht „Neue Freie Presse" toob oma Moskwa kaastöölisel teate, nagu kawatseks Wenemaa ligemas tulewikus oma wälismaa kohustuste jaoks moratooriumi nõudma. Kuid see ei tähendamat sugugi seda, nagu ei kawatseks Wenemaa oma kohustusi täita. Edasi juhib kirjasaatja tähelpanu sellele, et kaupade puudus on kriitiline. Ei ole enam ühtegi tarwilikku tarbeainet, mis oleks wabalmüügil saadawal.

Kes maadlejaist tulewad.

„Grand-Marinas" korraldatawale elukutselisele maadlejate tshempionaadile tuleb osa wõtma neeger-maailmameister Williams Thompson, „must Apollo", keda peetakse tugewamaks neegriks maailmas. Berliinist tuleb kaksteiste Paul Kienschrf, samuti ka saksláne Richard Maruske, kes l. a. wõitis Buenos-Aireses maadlustshempionaadil Argentiina meistri nime. Kesklaalumeestest määrib tähelepanu europameister läti Grünberg. Maailmameister Karl Tomberg ise hakkab ka maadlema. Peale tallinlastele „peksumeistrina" tuntud Tsewasezki on kindel Alois Kraufi ja Peeter Landau osawõtt.

Tellige „Rahwa Sõna"

Karjasaaduste hinnad ilmaturul.

Wõihind püsib, peekonihind langeb.

Taani ja Hollandi wõi on läinud nädalal Londoni turul 2 shillingi wõrra tsentnerilt kallim; teiste maade wõihindades ei olnud muudatusi. Hiljuti oleet leidnud hindade paranemise järele oli turu toon sel nädalal wäiksem. Taanis on wõi produktsioon ebasoodsa ilmastiku pärast weidi tagasi läinud. Saksamaal olewat wõihinnad oma maa produktsiooni tuntawa suurenemise tõttu langenud. Eestist on nädala jooksul, mis 1. skp. lõppes, 6175 tünni wõid Londoni tulnud.

Taani ja Rootsi peekoni hinnad langesid nädala lõpul 6 kuni 7 shillingi wõrra, Hollandi ja Kanada — 6 shillingi, Poola 6 kuni 9 shillingi wõrra ja Iiri — 10 kuni 12 shillingi wõrra tsentnerilt. Nõudmine lahjemate sortide järele oli rahuldaw, kuid raskematele sortidele pühendati wähe tähelepanu.

Kanamunade hinnad jäid nädalal paremate sortide suhtes müüjatele soodsas suunas muutumata, kuna nõudmine rahuldawana püsis ja saadetised küllaldased.

Kuutõbise surmalend.

Wiinis leiti wana linna müüri jalalt 16-aastase tütarlapse purunenud laip. Kui tütarlapse isik selgitati, siis selgus ka surma põhjus. Tüdruk oli waslat kirjut kuutõbe põdenud ja igal ööfel, kui järelwalwe tema üle unustati, wõttis ta hulljulgeid rännakuid ja ronimisi akrobaatide ma[illegible] harjadel ette. Ühel hommikul leiti ta kadunud olewat. Nähtawasti oli ta kõrduses olewa wana müüri otsa roninud ja sealt paarikümne meetri kõrgusest alla kukkunud.

Paberossi tubakaid!

Pera 100 gr. — 1.60

Ballis 100 gr. — Kr. 1.60

Porta 100 gr. — Kr. 1.—
50 gr. — Kr. 0.50

Egiptus 100 gr. — Kr. 1.—
50 gr. — Kr. 0.50

Tähelepanu!

Meie wabrikus puhastatakse tubakat pneumaatilisel wiisil tolmust ja teistest kahjulikkudest lisandustest.

O.-ü. „Hawanna".

PERLOFF TEED

143 aastat juba kiidawad perenaised

143 aast. walmistatakse
143x365 päewa juuakse igas riigis
143x365x2 korda keedetakse igas majas
143x365x2x3 klaasi juures naudib alati igaüks

Nõudke, proowige näiteks meie Nr. 9, ta rahuldab kõik Teie soowid.

SAADA IGALPOOL

PERLOFF TEE

Wesuuw tegewuses.

Rooma, 8. juulil. Esmaspäewa hommikust saadik on Wesuuw tegewuses. Tulepurskamine tuletab meele 1927 aasta tulepurskamist. Kuna laawawoolud suured ei ole, arwatakse, et Wesuuwi jalal asuwaid elualemeid hädaoht ei ähwarda.

Loodetaw ilm.

Kolmapäewal, 9. juulil.

Nõwenewaid läänekaarte tuuli. Muutlik pilwitus. Paiguti kerge wihm. Temperatuur tänasega wõrreldes suurema muutuseta.

Wastutaw toimetaja A. Offenbach.
Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna"
Kirjast. o.-ü. „Täht" trükk, Tallinn.

Weel on wõimalik tellida „Rahwa Sõna" 1. juulist

EESTI PANGA

nädala-aruanne 30. juunil 1930. a.

Aktiwa.

Kattewara:			
kuld rahas ja kangides		Kr.	6.516.455.38
wälisraha		„	16.080.921.12
Wahetusraha		„	1.776.030.12
Sisewekslid:			
kaubawekslid	11.865.412.49		
põllumajandusl.	1.889.302.36		
metsatööstusl.	26.033.50	„	13.780.748.35
Laenud:			
walitsusele		„	—
teistele *)		„	11.743.771.80
Kinnis- ja wallaswara		„	1.852.297.93
Muud aktiwad		„	12.145.750.12
		Kr.	63.895.974.82

Passiwa.

Põhikapital		Kr.	5.000.000.—
Tagawarakapital		„	4.394.024.80
Jookswad kohustused:			
a) pangatähed liikwel		„	30.175.695.—
b) jookswad arwed:			
walitsuse	10.127.432.25		
pankade	3.789.574.35		
teised	2.449.629.11	„	16.366.635.71
Muud passiwad		„	7.959.619.31
		Kr.	63.895.974.82

Kattewara wahekord jookswate kohustustega: 48,55%.

*) Selles summas Wab. Wal. poolt garanteeritud laene Kr. 6.932.144.96.

Juhatus.

Linnawalitsuse ehituse-osakond teatab, et

Suur Pärnu mnt.,

Raudalu ja Seebi tänawate wahel,

suletakse raskele koormale weoks

kolmapäewal, 9. skp. kell 6 hom. kuni tee ümberehituse lõpuni.

Ühelgi töölisel ei tohi puududa

äsjeilmunud

Karl Marx'i ja Friedrich Engels'i kirjutatud teos

Kommunistlik manifest.

76 lhk. Hind 35 senti.

Saada raamatukauplustest ja pealaos: Tallinnas, W. Pärnu mnt. 31.

Tööliste Kirjastuse Ühisus.